

СИЛАБУС КУРСУ Сучасні методології наукового пошуку

Ступінь вищої освіти – доктор філософії
Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність - С2 Політологія
Освітньо-наукова програма «Політологія»

Рік навчання: I, Семестр: I

Кількість кредитів: 4 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

д. психол. н., проф. Фурман Анатолій Васильович

Контактна
інформація

a.furman@wunu.edu.ua

Опис дисципліни

Дисципліна «Сучасні методології наукового пошуку» є засадничою складовою циклу спеціальної підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня, спрямованою на формування поглиблених знань щодо фундаментальних та новітніх стратегій організації дослідницької діяльності. Вона орієнтована на підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський та світовий науково-освітній простір фахівців зі ступенем доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Політологія», здатного до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної та практичної діяльності у сфері теоретичної, прикладної та практичної політології, а також викладацької роботи.

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів ступеня доктора філософії цілісної системи епістемологічних знань та практичних навичок професійного методологування, що передбачає: опанування парадигмальної архітектури сучасного знання, розвиток здатності до рефлексивного проектування дизайну наукового пошуку, а також утвердження вчинкового канону пізнавальної діяльності, що дозволяє узгоджувати власні наукові пріоритети з етичними імперативами та стратегічними векторами розвитку світової науки.

Завдання (навчальні цілі) дисципліни полягають у набутті програмних компетентностей у сфері методологічного забезпечення наукової діяльності через опанування прикладного інструментарію категоріального аналізу, схематизації мислєдїяльності та використання цифрових технологій обробки даних на всіх етапах реалізації парадигмального циклу дослідження — від постановки проблеми до рефлексивного впровадження результатів у соціальну практику

Структура дисципліни

Год.	Тема	Результати навчання
4/2	Тема 1. Наука як складна саморозвиткова система: онто-гносеологічний ракурс	знати закономірності еволюції науки як складної саморозвиткової системи, що включає зміну типів раціональності, форм організації наукового знання та соціальних інститутів.
4/2	Тема 2. Стратегії критичного раціоналізму та логіка дослідницьких програм	аналізувати структуру наукових теорій у межах критичного раціоналізму з урахуванням принципів фальсифікації, демаркації та логіки дослідницьких програм.
4/2	Тема 3. Парадигмальна архітектоніка Т. Куна та археологія знання М. Фуко	пояснювати механізми зміни наукових парадигм і дискурсивних практик у контексті формування наукових спільнот та трансформації епістем.
4/2	Тема 4. Феноменологія неявного знання та циклічно-вчинковий канон пізнання	розкривати природу неявного знання та циклічно-вчинкового підходу як основи індивідуальної та колективної пізнавальної творчості.
4/2	Тема 5. Екзистенційні та аксіологічні параметри сучасної методології	знати аксіологічні та екзистенційні основи наукової методології, що визначають ціннісні орієнтири та межі відповідальності дослідника.
4/2	Тема 6. Світ методології та стратегії професійного методологування	аналізувати категоріальні матриці та структури методологічного мислення як основу професійного методологування та рефлексивної діяльності.
4/2	Тема 7. Парадигмальний дизайн та цифрові інструменти аналізу даних	пояснювати принципи цифрового дослідницького дизайну, включаючи тріангуляцію даних, алгоритмізацію аналізу та використання цифрових інструментів.
4/2	Тема 8. Типологія методологічних стратегій: від позитивізму до конструктивізму	розкривати еволюцію методологічних стратегій від позитивізму до конструктивізму з урахуванням змін типів наукової раціональності.
4/2	Тема 9. Системомиследіальнісна методологія та вітакультурний синтез	знати основи системомиследіальнісного та вітакультурного підходів як інтегративних методологій аналізу складних соціально-наукових систем.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Балл Г.О. Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства. Київ: Вид. ПП «СКД», 2017. 204 с.
2. Виготський Л.С. Історичне значення психологічної кризи. *Психологія і суспільство*. 2023. №1. С. 102-190.
3. Гайдеггер М. Лист про гуманізм. *Психологія і суспільство*. 2023. №2. С. 51-74.
4. Глива Є.Л. Екзистенціалізм та його терапевтичний потенціал. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 36-62.
5. Гриценко П.Ю. Мова – буття українськості. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 6-13.
6. Гуссерль Е. Картезіанські медитації: Вступ до феноменології / пер. з нім. А. Вахтеля. Київ: Темпора, 2021. 304 с.
7. Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. Київ: Вид. Ліра-К, 2020. 354 с.
8. Захаренко І. Онтофеноменологія: методологічні аспекти дослідження свідомості. Київ: Наукова думка. 2018.
9. Історія філософії: словник / за заг. ред. д.ф.н., проф. В.І. Ярошовця. 2-е вид., перероб. Київ: Знання України, 2012. 1087 с.
10. Кант І. Критика чистого розуму; пер. з нім. та прим. І. Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
11. Карпенко З.С. Аксиологічна психологія особистості: монографія. 2-е вид., переробл., доповн. Івано-Франківськ: ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2015. 720 с.
12. Крисоватий А.І. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. *Психологія і суспільство*. 2015. №1. С. 114-119.
13. Лакатош І. Історія науки та її раціональні реконструкції. *Психологія і суспільство*. 2016. № 3. С. 13-23.
14. Лакатош І. Методологія наукових дослідницьких програм: сутність і структура. *Психологія і суспільство*. 2007. № 4. С.11-29.
15. Мамардашвілі М. Проблема свідомості і філософське покликання. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 19-27.
16. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.
17. М'ясоїд П. Культурно-історична психологія і творчість В.А. Роменця. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 16-17.
18. М'ясоїд П. Принципи історизму і мислення у психології. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3-4. С. 38-72.
19. М'ясоїд П.А. Психологічне пізнання: історія, логіка, психологія. Київ: Либідь, 2016. 560 с.
20. М'ясоїд П. Теорія в історичному поступі психологічного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 31-52.
21. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги: перекл. з англ. О. Коваленка. Київ: Основи, 1994. Т.1. 444 с.; Т.2. 495 с.
22. Рубінштейн С.Л. Принцип творчої самодіяльності. *Психологія і суспільство*. 2021. №2. С. 97-101.
23. Сабадуха В.О. Метафізика суспільного та особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 647 с.
24. Сартр Ж. Екзистенціалізм – це гуманізм. *Психологія і суспільство*. 2022. № 2. С. 49-65.
25. Фурман А.А. Іntenційність як сутнісна ознака смисложиттєвого буття особистості. *Психологія і суспільство*. 2019. №3-4. С. 118-137.
26. Фурман А.А. Методологія психологічного пізнання смисложиттєвої сфери особистості. *Психологія і суспільство*. 2020. №1. С. 5-34.

27. Фурман А.А., Фурман А.В. Вчинкова буттєвість особистості: від концепту до метатеорії (частина перша). *Психологія і суспільство*. 2018. № 1-2. С. 5-26.
28. Фурман А.В. Авторська програма практикуму «Наукова-дослідна робота». *Психологія і суспільство*. 2025. №2. С. 190-212.
29. Фурман А.В. Авторська програма із дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» *Психологія і суспільство*. 2023. №1. С. 209-244.
30. Фурман А.В. Архітектоніка теорії діяльності: рефлексивно-вчинковий сценарій метаметодологування. *Психологія і суспільство*. 2022. №1. С. 7-94.
31. Фурман А.В. Категорійна матриця вітакультурної методології: від мислевчинення до канону. *Психологія і суспільство*. 2023. №2. С. 6-50.
32. Фурман А.В. Категорійна матриця теоретичної психології. *Психологія і суспільство*. 2020. № 2. С. 13-51.
33. Фурман А.В. Категорійний профіль наукової школи. *Психологія і суспільство*. 2014. № 2. С. 23-39.
34. Фурман А.В. Методологічна оптика як інструмент мислевчинення. *Психологія і суспільство*. 2022. №2. С. 6-48.
35. Фурман А.В. Методологічні оптики типів наукової раціональності: атрибути, параметри, підходи. *Психологія і суспільство*. 2025. №1. С. 24-79.
36. Фурман А.В. Метатеоретична мозаїка життя свідомості. *Психологія і суспільство*. 2018. №3-4. С. 13-50.
37. Фурман А.В. Метатеоретичні концепти пізнання свідомості. *Психологія особистості*. 2018. №1(9). С. 5-11.
38. Фурман А.В. Метатеоретична реконструкція предметного поля канонічної психології. *Психологія особистості*. 2019. №1(10). С. 5-17.
39. Фурман А.В. Методологічна реконструкція системомиследіяльнісного підходу до розуміння свідомості. *Психологія і суспільство*. 2021. №1. С. 5-35.
40. Фурман А.В. Мовно-мовленнєві ресурси розширення і збагачення українськості. *Психологія і суспільство*. 2024. 32. С. 14-23.
- 85а. Фурман А.В. Методологія і психологія в рефлексивній архітектоніці концентрів методологування. *Психологія і особистість*. 2023. №2. С. 9-83.
41. Фурман А.В. Методологія та організація наукових досліджень: модульно-розвивальний підручник. Тернопіль, 2019. 50 с.
42. Фурман О.Є. Відповідальність особистості та особистісна відповідальність: діалектика категорійного взаємодоповнення. *Психологія і суспільство*. 2025. №2. С. 22-45.
43. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. Київ: Ред. «Бюлетень ВАК України», 2019. 80 с.
44. Яковенко Ю.І. Методологічна травма в соціогуманітарних науках. *Психологія і суспільство*. 2022. №1. С. 127-148.
45. Bagele Chilisa. *Indigenous Research Methodologies (NULL)*. 20119. 392p.
46. David L. Gast, Jennifer R. Ledford. *Single Case Research Methodology*. 2018. 436 p.
47. Dawson C. *Introduction to Research Methods 5th Edition: A Practical Guide for Anyone Undertaking a Research Project*. Little: Brown Book Group, 2019. 160 p.
48. Dawson C. *Research Methods Made Simple: Stories, Games & Puzzles to Help You Understand*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd, 2024. 312 s.
49. Furman Anatolii V., Furman Anatolii A., Furman Oksana. Object and subject of axiopsychology of personality: sources and prerequisites for the emergence. *Наука і освіта*. 2024. №3. С. 114-128.
50. Furman A.V. Rybina N.V. Value-cjncptual spere and self-efficacy of professionals in the socionomic field. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 135–146.
51. Jha A. *Social Research Methodology: Qualitative and Quantitative Designs*. Milton Park: Taylor & Francis, 2023. 376 p.
52. Studdon J. *Scientific Method: How Science Works, Fails to Work, and Pretends to Work*. Milton Park: Taylor & Francis, 2024. 210 p.

КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань здобувачами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконання самостійної роботи має здійснюватися без неправомірної допомоги з боку інших осіб, використання сторонніх матеріалів та чужих ідей допускається лише з відповідним коректним цитуванням та посиланням на джерело відповідно до академічних стандартів. Дані, що використовуються у дослідженні, мають бути перевірені та відповідати реальним фактам, заборонена фабрикація результатів досліджень або маніпулювання ними, використання спотворених фактів, узагальнень без доказів або викривлених цитат.

Політика щодо відвідування. Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Сучасні методології наукового пошуку» визначається як середня величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового модулю.

Вид контролю	Шкала оцінювання	Ваговий коефіцієнт	Частка у підсумковій оцінці
Практичні заняття	0–100 балів	0,50	50 %
Самостійна робота	0–100 балів	0,40	40 %
Презентація результатів самостійної роботи.	0–100 балів	0,10	10 %
Разом		1,00	100 %

Критерії оцінювання

Бали / Критерій	01–34	35–59	60–64	65–74	75–84	85–100
1. Повнота відповіді (усна/письмова)	Відсутня відповідь або повністю не за темою	Дуже коротка, уривчаста, не розкриває питання	Лише часткове розкриття теми, значні пропуски	Тема загалом розкрита, однак бракує важливих аспектів	Відповідь майже повна, охоплено основні аспекти	Повна, вичерпна відповідь із висвітленням усіх аспектів
2. Точність і правильність викладу (усного/письмового)	Повністю неправильна відповідь	Переважають грубі помилки	Значні неточності та спотворення понять	Загалом правильно, але є деякі неточності	Майже без помилок, є поодинокі неточності	Абсолютна правильність, наукова точність
3. Логічність і послідовність викладу (усного/письмового)	Виклад хаотичний, без зв'язку	Логіка майже відсутня, уривчастість	Послідовність мало виражена, важко простежити логіку	Є логіка, але виклад непослідовний	Логічний виклад, незначні порушення послідовності	Чітка структура, логічна й послідовна відповідь
4. Глибина розуміння	Не виявляє розуміння	Поверхнєве розуміння	Обмежене пояснення, без глибини	Часткове пояснення причинно-наслідкових зв'язків	Достатнє розуміння, пояснення із прикладами	Глибоке розуміння, узагальнення, системне пояснення
5. Аргументованість відповіді (усної/письмової)	Відсутні аргументи	Аргументів мало, вони непереконливі	Аргументів достатньо, але без підтвердження	Аргументи є, але не завжди переконливі	Аргументована відповідь із прикладами	Сильна аргументація з прикладами, доказами, посиланнями
6. Застосування теорії на практиці (усне/письмове обґрунтування)	Відсутнє	Немає прикладів, лише абстрактні твердження	Наведено приклади, але частково чи повністю недоречні	Доречні приклади, але неповні	Практичні приклади доречні та різноманітні	Теорія застосована вдало, наведено яскраві й різноманітні приклади